

Ruokahuolto, laitoshuolto, apuvälinehuolto ja välinehuolto – palveluiden tuottaminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella

Toimeenpanoon vaikutusanalyysia

Toimeenpanon kokonaisu aikataulu on jo lähtökohtaisesti erittäin tiukka. Päätöksentekoon liittyvän mahdollinen aikatauluviive nähdään todellisena riskinä varmistaa palvelutuotannon käynnistymisvalmius 1.1.2023 siten, että palvelu pystytään tuottamaan.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on maantieteellisesti laaja ja koostuu useasta eri kunnasta/toimipisteestä, esim. ruokapalveluiden käytännön tason suunnitteluun tulee jättää ja varmistaa riittävä aika mm. tuotantokeittiöiden, kunnissa toimivien palvelukeittiöiden, kuljetusten ja jakelun varmistamiseksi, henkilökunnan yhteistoimintamenettelyprosessin lain edellyttämään toteutukseen sekä henkilökunnan koulutukseen. Mahdolliset kilpailutukset tulee aloittaa vähintään ½-vuotta ennen tuotannon aloitusta (paikalliset tuotteet, kuljetukset, alihankintaketjut yms...).

Pohjois-Savon hyvinvointialue tulee vastaamaan 1.1.2023 järjestämisvastuullaan palvelut, ml. tukipalvelut. Tilanteessa, jossa järjestämisvastuullinen ei pysty vastaamaan lain edellyttämällä tavalla kantaa vastuun järjestämisvastuun nojalla. Toimeenpanon täytäntöönpanoa ei tule vaarantaa missään olosuhteissa ja mahdollisten eri vaihtoehtojen arvioinneissa tulee tähän seikkaan kiinnittää erityistä huomioita.

Merkittävänä toimeenpanon riskinä on myös ICT- valmiuksien toteuttaminen palvelutuotannolle. Yhtenäiset ICT-valmiudet ovat välttämättömiä nykyaikana ja mahdollisessa hajautetussa tuotantomallissa eri toimijoille, nähdään ICT-valmiudessa mm. aikataulu riskejä, resursseja sitovia riskejä sekä talousriskejä.

Kuntakenttään vaikutusanalyysia

Lain asettamat reunaehdot asettavat Pohjois-Savon hyvinvointialueen osan kunnista haasteelliseen tilanteeseen, koska esim. kuntiin jäävä ateriatuotanto jää pieneksi ja vaikutus näkyy hintojen kasvuina. Valmistelussa on syksystä 2021 saakka käyty keskustelua kuntien kanssa ja mm. vastuuvastavalmistelijalla on tuonut keskusteluissa kuntiin esille, että nyt kunnan kannattaa kuntiin jäljelle jäävän ateriatuotannon osalta tehdä tarkat laskelmat ja käydä omassa organisaatiossa keskustelua joka tasolla vaikutuksesta ja mikä on tahtotila edetä kunnassa.

Valmistelussa on tuettu kuntia, mutta huomioitu kuntien itsenäinen asema päättää ja valmistella kuntiin jäävää tuotantoa. Ruokapalvelutuotannon osalta haasteellista on

ollut kuntien arvioida siirtyvää henkilöstöä (tähän ei ole lainsäätäjiltä tarkkaa laskenta ohjetta, ainoastaan 50 % siirtymä sääntö, jos tekee tukipalvelutehtäviä).

Toinen haaste Pohjois-Savon alueella on se, että alueella sijaistee useita keittiöitä, joissa osassa on mittavia investointeja – suhteutettuna vähäisiin ateriamääriin. Yksittäisten kuntien osalta tilanne on varsin haastava, koko hyvinvointialueen näkökulmasta tarkasteltuna kehityspotentiaalia. Rajapinta tarkastelussa haasteeksi nousee selkeästi tarkastelu näkökulma, hyvinvointialue – yksittäinen kunta. Onko löydettävissä ratkaisua, joka lain rajoissa mahdollistaisi kokonaistaloudellisesti mahdollisimman järkevän ratkaisun huomioiden myös kustannusten tasapuolisen ja oikean kohdistamisen siihen palveluun, johon kulu kuuluu, ei niin, että ei noudatettaisi läpinäkyvyyden periaatetta?

Kuntiin nähden on valmistelussa järjestetty useita info- tilaisuuksia, joissa kuntiin on pyritty kuvaamaan kokonaisuutta, aikatauluja ja valmisteluvastuita sekä hva-valmisteluun ja kuntiin nähden.

Vaten linjauksen / päätöksen mukaisesti kunnille on jätetty itsenäinen päätösvalta käynnistää neuvotteluja palveluiden järjestämisen osalta Servican kanssa, niin halutessaan. Valmistelun osalta niitä ei ole lähdetty erikseen käymään, linjauksen mukaisesti.

Talous vaikutusanalyysia

Pohjois-Savon Hyvinvointialueen taloudellinen kantokyky tulee olemaan haasteellinen. Tukipalveluyhtiöiltä on pyydetty sitoumus, sekä riskianalyysi mahdollisiin riskeihin liittyen. Servica yhtiönä on sitoutunut tuottamaan palvelut Hyvinvointialueen tarpeisiin. Yhtiö on myös sitoutunut asetettuihin kustannustavoitteisiin, joita yhtiöille on valmisteluvaiheessa asetettu. Nähdäänkö tukipalveluiden osalta tilanne, ettei taloustavoitteita aseteta in-house yhtiöille vai asettaako taloustilanne välttämättömän vaateen myös asettavaksi yhtiöille.

Valmistelussa on edellytetty ja odotettu yhtiön esittävän taloudellisia vaihtoehtoja ja eri ratkaisuita tulevaan päätöksentekoon liittyen. Ratkaisuita ja vaihtoehtoja on myös mietitty yhteisesti kuntien kanssa, ketkä ovat käynnistäneet keskusteluita tai neuvotteluita Servican kanssa.

Järjestäjällä tulee olemaan vahva rooli omistajaohjauksen/konserniohjauksen kautta asettaa palveluntuottajille odotuksia, tavoitteita, mittareita, tuottavuusodotusarvoa jne... Tukipalveluille tulee myös laatia selkeät toimintamallit omistajaohjauksen näkökulmasta, jotta asetetut tavoitteet toteutuvat, valvonta on tehokasta, jatkuvaa ja raportointi velvollisuus sisällytetään konserniohjeisiin niille määriteltyihin dokumentteihin. Vahvalla talousohjauksella tulee olemaan merkittävä rooli myös palveluntuottajaan nähden, oli se sitten oma tuotanto, ostopalvelu, In-house yhtiö/ In-house-yhtiöt.

Henkilöstö vaikutusanalyysia

Voimaanpanolain mukaisesti kunnista siirtyy hyvinvointialueelle se osa tukipalveluhenkilöstöä, joidenka työtehtäviin kuuluu 50% tai enemmän tuottaa työtä SOTE ja/tai pelastuspalveluille. Tämä aiheuttaa sen, että henkilöstön kanssa on käytävä useat yhteistoimintamenettelyt. Kunnat aloittavat yhteistoimintamenettelyt, joidenka tarkoitus on siirtää koko siirtyvä henkilöstö, mukaan lukien ko. tukipalveluhenkilöstö hyvinvointialueelle. Tämän rinnalla tulee aloittaa toiset yhteistoimintamenettelyt, joidenka tarkoituksena on neuvotella ja siirtää henkilöstö palvelun tuottajan henkilöstöksi. Yhteistoimintamenettelyt ja henkilöstön lopullisen sijoittumispaikan määrittelyn odottelu on raskasta ja työhyvinvointia rasittavaa aikaa henkilöstölle, vaikka työtehtävät olisivatkin turvattuina myös 1.1.2023 jälkeen.

Mikäli jo aloitetusta valmistelulinjasta poiketaan, aiheuttaa tämä merkittävää työhyvinvointihaittaa sekä aikataulu haasteita saattaa yhteistoimintamenettelyt aikataulullisesti loppuun valmistelujen aikana.

Mahdollinen valmistelulinjasta poikkeaminen aiheuttaa myös riskin henkilöstön palkanmaksulle 1.1.2023 lukien, ellei varmaa henkilön sijoittumispaikkaa 1.1.2023 lukien ole riittävän ajoissa tiedossa. HR-järjestelmien käyttöönottoprojekteissa aikataulu on yleensä 1,5 -2 vuotta, tässä haastavassa tilanteessa joudumme tekemään projektin vuodessa. Aikataulumuutokset aiheuttavat haasteita suoriutua tehtävästä jo ennalta tiukkaan aikatauluun. Myös työvuoro- ja lomasuunnittelu ajalle 1.1.2023 tulee aloittaa jo syys-lokakuussa 2022. Jos emme tiedä tukipalveluhenkilöstön sijoittumispaikkaa 1.1.2023, emme voi valmistella työvuorosuunnittelua ja palkanmaksua henkilöstölle. On suuri riski, että tammikuussa 2023 henkilöstö joutuisi kokemaan palkkausepäselvyyksiä.

Kriittisin vaikutus henkilöstölle linjausten muutoksessa on epävarmuus ja sen aiheuttama työpahoinvointi, myös valmisteluissa tulee turvata ja huolehtia henkilöstön työhyvinvoinnista johdonmukaisella toiminnalla.

ICT vaikutusanalyysia

VATE:n syksyllä 2021 tekemien linjausten mukaisesti ICT valmistelua on viety eteenpäin ruokahuollon, laitoshuollon, apuväline- ja välinehuollon osalta sillä ajatuksella, että nämä tukipalvelut tuotetaan Servica Oy:n toimesta. Tukipalveluiden tuottamiseen tarvittavat tuotannonohjausjärjestelmät tulevat myös Servicalta ja tarvittavat rajapinnat (mm. tilaustenhallinta, talous, raportointi), rekisterinpitäjäyys- ja organisaatiomuutokset tehdään ICT-muutoshankkeen puitteissa Servican tuotannonohjausjärjestelmiin ja hyvinvointialueen järjestelmiin. ICT-muutossuunnitelma on rakennettu niin, että nämä muutokset pystytään tekemään ennen 1.1.2023 sekä rahoituksen, että resurssien puitteissa.

Jos helmi-maaliskuussa 2022 päädytään siihen, että lopullinen tukipalveluiden tuotantomalli poikkeaa valmistelussa käytetyistä oletuksista, ICT-muutossuunnitelmaa on siltä osin päivitettävä.

Käytännössä on selvitettävä esim. pystytäänkö hyvinvointialueen käyttöön tulevista potilastietojärjestelmistä rakentamaan tilausrajapinnat useampiin kuin yhteen ruokahuollon tuotannonohjausjärjestelmään ja rakentamaan toimintalogiikka sille mihin tuotannonohjausjärjestelmään eri tilanteissa tilaukset on lähetettävä. Jos tämä on teknisesti mahdollista (mikä ei ole tällä hetkellä selvillä), tarkoittaa tämä tarvittavien rajapintojen ja rekisterinpitäjyys muutosten tekemistä Servican järjestelmien lisäksi kaikkiin tarvittaviin muihin mahdollisiin tuotannonohjausjärjestelmiin. Koska aikataulu tietojärjestelmämuutosten osalta on todella tiukka ja muutostöiden tilaukset toimittajilta on tehtävä alkuvuonna 2022, aiheuttaa tämä merkittävän riskin hyvinvointialueen käynnistymisen kannalta. On hyvin todennäköistä, että uutta suunnitelmaa ja tarvittavia muutostöitä ei pystytä toteuttamaan jäljellä olevassa aikataulussa, vaan toiminta olisi käynnistettävä ns. manuaaliprosesseilla. Tämä tarkoittaa taas lisähenkilöitä prosessien hoitamiseen.

Lisäksi useamman tuotannonohjausjärjestelmän ja niihin liittyvien rajapintojen ylläpitäminen, muutoshallinta ja valvonta luo päällekkäisiä kustannuksia tulevalle hyvinvointialueelle. ICT-muutossuunnitelman päivittäminen ja hyväksyttäminen hankkeen valvojalla vie myös aikaa varsinaiselta toteutukselta.

Hajautetussa tuotantomallissa lisäkustannuksia synnyttää myös tietoturva ja tietosuojaa käytännöistä huolehtiminen usean palvelutuottajan kanssa.

Yhdyspinta vaikutusanalyysia

Henkilöstön siirtoa teknisesti toteuttaa valittu palkanlaskenta palveluyhtiö Monetra Pohjois-Savo Oy, ICT-yhtiö Istekki Oy (liittymät) sekä kuntien HR-järjestelmien toimittajat, jotka ovat ilmoittaneet, että siirtopyynnöt tulee esittää heille vähintään 6kk aiemmin. HR-järjestelmien ensitieto tulee olla rakennettuna syksyllä 2022, jotta voidaan turvata työvuorosuunnittelu ja palkanmaksu 1.1.2023 lukien. Valmistelulinjan muutoksilla on vaikutus useaan eri yhdyspinta toimijaan.

Palvelutuotantoon linkittyviä yhdyspintoja on myös välinehuoltoon, apuvälinehuoltoon, jotka ovat linjauksen mukaisesti valmistelussa suunniteltu Servican toiminnoiksi. Tämä tulee huomioida, jos valmistelulinjausta tullaan muuttamaan/ linjamaan uudelleen.

Tukipalveluilla yleensä on yhdyspinta kuntiin vahvasti, koska palvelu on sen laatuista, että tehdään käytännön tasolla kunnissa lähipalveluina, pl. hallinnolliset tehtävät. Yhdyspinnat eri segmenttien välillä palveluntuottamisessa mahdollistaa tehokkaan käytännön tason prosessityöskentelyn eri ammattiryhmien välillä. Esimerkiksi keskusvarastotuotteet, niihin liittyvät kuljetussopimukset, joiden avulla tavara kulkeutuu kuntiin tarvittaviin osoitteisiin. Näihin kuljetussopimukseen liittyen on nähtävissä selkeää kehityspotentiaalia eri tuotteiden kuljetusten osalta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen
väliaikainen valmistelutoimielin

11.2.2022

HYTE yhteistyö ruokapalveluissa esimerkiksi on merkityksellistä ravitsemuksellisten palveluiden osalta, terveys – ja ravitsemuskasvatuksellisuus asioissa, paikallisella tasolla kyselyissä, raadeissa, keskusteluissa yrityselämän kanssa. On palvelun tuottaja mikä tahansa, tätä yhteistyötä tulee tukea, vaalia ja vahvistaa kaikin tavoin.

lisämessä 11.2.2022

Anne-Mari Lappalainen
tukipalvelupäällikkö
Ylä-Savon Sote kuntayhtymä/tukipalvelut /

Pohjois-Savon Hyvinvointialue tukipalvelut vastuuvastuuvalmistelija

puh. 040-159 8235

e-mail:anne-mari.lappalainen@ylasavonsote.fi

www.ylasavonsote.fi